

**SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA ELEKTROTECHNIKY A INFORMATIKY**

**PODNIKOVÉ HOSPODÁRSTVO
DANE, DAŇOVÁ SÚSTAVA, DAŇ Z PRÍJMU**

Michal Hós

Šk. rok: 2006/2007, I. IŠ

OBSAH

1	DANE – ZÁKLADNÉ POJMY	3
2	HISTÓRIA DANE.....	4
2.1	OTROKÁRSKA SPOLOČNOSŤ: (4000 P.N.L. – 5. AŽ 8. STOR. N.L).....	4
2.2	FEUDÁLNA SPOLOČNOSŤ: (5. AŽ 18. STOR. N.L).....	4
2.3	LIBERALIZMUS: (1789 AŽ 80. ROKY 19. STOR.).....	5
2.4	MONOPOLIZMUS – OBDOBIE VŠEOBECNÉHO RASTU EKONOMICKEJ SILY MONOPOLOV: (90. ROKY 19. STOR. AŽ 1914).....	5
2.5	MEDZIVOJNOVÉ OBDOBIE	6
3	SÚČASNOSŤ A DAŇOVÁ TEÓRIA.....	7
3.1	TEÓRIE ZDAŇOVANIA V TRHOVEJ EKONOMIKE	7
3.2	ZÁSADY ZDAŇOVANIA.....	7
3.3	REDISTRIBUČNÉ ÚČINKY DANÍ	9
3.4	EFEKTY DANÍ	9
3.5	DAŇOVÉ BREMENO A MŔTVA STRATA	10
4	DAŇOVÁ SÚSTAVA SR	11
4.1	NEPRIAME DANE.....	11
4.2	PRIAME DANE.....	19
5	PRIAME DANE (DANE Z PRÍJMOV).....	20
5.1	ZÁKLADNÉ POJMY	20
5.2	DAŇ Z PRÍJMU PRÁVNICKÝCH OSÔB	21
5.3	DAŇ Z PRÍJMU FYZICKÝCH OSÔB	22
6	POUŽITÁ LITERATÚRA:.....	30

„Nič na svete nie je istejšie ako smrť a dane“

Benjamin Franklin

1 DANE – ZÁKLADNÉ POJMY

Zákon č. 511/1992 Zb. z 30. septembra 1992 o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov, (§1a Základné pojmy)

Daň – daň podľa osobitných zákonov (napr. zákon o daní z príjmov (595/2003 Z.z.), zákon o dani z pridanej hodnoty (222/2004 Z.z.), atď) vrátane sankčných úrokov a úrokov, ako aj pokuty a poplatky ustanovené zákonom, ktoré spravuje správca dane

Správca dane – 1. daňový úrad a obec
2. colný úrad

Správa daní – evidencia a registrácia daňových subjektov a ich vyhľadávanie, overovanie podkladov potrebných na správne a úplné zistenie dane a preddavkov vrátane vysporiadania daňových preplatiek a daňových nedoplatkov, daňové exekučné konanie a ďalšie činnosti správcu dane a iných orgánov

Daňová pohľadávka – pohľadávka správcu dane na dani do lehoty splatnosti dane

Daňový nedoplatok – dlžná suma dane po lehote splatnosti dane

Daňový dlžník – osoba, ktorá má daňový nedoplatok

(§5 Daňové subjekty)

Daňový subjekt – daňovník, platiteľ dane, daňový dlžník podľa osobitého zákona (napr. zákon o spotrebnej dani z liehu (105/2004 Z.z.)), poplatník a právny zástupca fyzickej, či právnickej osoby, ktorý je ako daňový subjekt vymedzený osobitnými predpismi

Daňovník – osoba, ktorej príjmy, majetok alebo činnosti priamo podliehajú dani

Platiteľ dane – osoba, ktorá odvádza správcovi dane daň vybranú od daňovníka alebo zrazenú daňovníkovi a majetkovo za ňu zodpovedá

2 História dane

Vznik dane môžeme spájať s obdobím vzniku štátu. Pre vývoj daní sú dôležité nasledovné obdobia:

- otrokárska spoločnosť
- feudálna spoločnosť
- liberalizmus
- monopolizmus
- medzivojnové obdobie
- obdobie po 2. sv. vojne

2.1 Otrokárska spoločnosť: (4000 p.n.l. – 5. až 8. stor. n.l.)

V období staroveku mali dane druhoradý význam ako zdroj príjmov pre štát. V tomto období ešte nemožno hovoriť o daňovej vede a teórii.

Charakteristické črty dane v tomto období:

- boli príležitostné a nepravidelné, používané najmä na financovanie vojen a potrieb panovníka
- väčšinou mali naturálny charakter (obilie, dobytok,...), pretože ešte nebolo dostatočne rozvinuté peňažné hospodárstvo
- často sa uplatňovala dobrovoľnosť pre slobodných občanov, početné oslobodenia platili aj pre šľachtu, úradníkov a pod.

Dane vyberali štátne orgány alebo daňoví nájomcovia, ktorí získali toto právo od panovníka po zaplatení určitej čiastky. Niekedy sa vyberanie daní spájalo s krutými telesnými trestami. V zdaňovaní dominovali hlavne majetkové dane (daň z dobytku, pozemkov,...). Osobitým druhom daní bola daň z otroka, prípadne daň pri narodení či úmrtí (zavedená v Ríme cisárom Tullusom).

V období staroveku boli dominantnými zdrojmi štátnej pokladnice

- domény – výnos z panovníkovho majetku (lesy,...)
- regály – poplatky za prepožičané práva patriace výhradne panovníkovi (právo ťažby, alebo lovu panovníckych lesoch,...)

2.2 Feudálna spoločnosť: (5. až 18. stor. n.l.)

Toto obdobie zahŕňa tri etapy, ktoré sú dôležité pre rozvoj daní vzhľadom na odlišné podmienky v jednotlivých etapách:

a) ranný feudalizmus – základné charakteristiky dane sú rovnaké ako v období staroveku. Vyberajú sa vojnové dane, majetkové dane,... Pôvodne ich platili len panovník a šľachta, neskôr poddaní

b) rozvinutý feudalizmus – dochádza k zmenám, ktoré súviseli s upevnením štátu, s rozvojom peňažného hospodárstva.

Charakteristické črty dane v tomto období:

- s rozvojom peňažníctva nadobúdajú dane peňažnú formu, naďalej však zostávajú výnimky (šľachta, cirkev)
- vznikajú dane feudálnych miest, v nich môžeme vidieť zárodky dnešných miestnych daní
- prenikanie mocenského dualizmu do správy daní, keď určité typy dane spravuje panovník a iné šľachta

c) neskorý feudalizmus – nazýva sa aj obdobie dovŕšenia absolutizmu. Začala sa formovať ucelená daňová teória a politika. Sú to počiatky moderných foriem zdanenia. Dane sa stávajú pravidelným príjmovým zdrojom štátu na úhradu správnych a iných verejnoprospešných potrieb. Dochádza k oddeleniu hospodárenia panovníka a štátu. Zavádzajú sa zoznamy nehnuteľností (katastre), čo slúži ako podklad pre určenie základu majetkových daní.

2.3 Liberalizmus: (1789 až 80. roky 19. stor.)

Daňová náuka zaznamenala ďalšie rozpracovanie v nadväznosti na vyvrcholenie víťazstva kapitalistického spôsobu hospodárenia. Dominantným typom výmeny sa stáva peňažné hospodárstvo. Daňovú oblasť stretli viaceré zmeny.

Charakteristické črty dane v tomto období:

- dane sú povinným, pravidelným a hlavným zdrojom príjmov verejných rozpočtov
- vznik prvých ucelených daňových systémov priamych a nepriamych daní
- začiatok uplatňovania princípu všeobecného zdanenia, opúšťanie zdaňovania podľa hodnoty, či postavenia
- vznik sústavy priamych daní, ktorá spočíva v zdaňovaní zisku, mzdy a renty.

2.4 Monopolizmus – obdobie všeobecného rastu ekonomickej sily monopolov: (90. roky 19. stor. až 1914)

Z daňového hľadiska sa toto obdobie označuje ako začiatok moderného daňovníctva v strednej Európe.

Charakteristické črty dane v tomto období:

- zavádzanie prvých dôchodkových daní
- upúšťanie od zdaňovania spočívajúceho na vonkajších znakoch (počet okien, komínov,...)
- zavádzanie progresívneho zdaňovania u osobných daní, úľavy a daňové minimum
- základnou otázkou sa stáva daňové bremeno a jeho rozdelenie na jednotlivé triedy spoločnosti
- nárast odporu voči širokému uplatňovaniu nepriamych daní (robotnícke celky, ktoré v nich videli formu zbedačovania), požiadavka na ich nahradenie dôchodkovými daňami

- vyslovuje sa požiadavka na ústup daňovej neutrality (vyššie daňové zaťaženie kapitálových príjmov ako príjmu z práce, progresívne sadzby,...)

2.5 Medzivojnové obdobie

Je to obdobie, ktoré bolo z daňového hľadiska ovplyvnené nasledovnými skutočnosťami:

- potreba zisku prostriedkov na obnovu vojnou zničeného hospodárstva, splácanie vojnových dlhov, postih osôb, ktoré sa vojnou obohatili. Dochádza k zvyšovaniu daní, zavádzaniu jednorázových dávok z majetku, zo zisku zbohatlíkov,...
- v dôsledku revolúcie v Rusku sa prijal Wagnerov sociálno-politický princíp zdanenia a zdanenia vysokých príjmov
- v dôsledku veľkej hospodárskej krízy sa znižovanie daňového výnosu kompenzuje najmä zavádzaním prirážok k daniam a znížením nezdaniiteľného minima
- Dochádza k úplnému odklonu od neutrality daní, od požiadavky každoročnej vyrovnanosti štátneho rozpočtu a minimalizácie štátnej angažovanosti v ekonomike.

3 Súčasnosť a daňová teória

3.1 Teórie zdaňovania v trhovej ekonomike

Po druhej svetovej vojne došlo v krajinách s vyspelou ekonomikou pod vplyvom meniacich sa ekonomických a spoločenských podmienok a meniacich sa názorov v oblasti daňových teórií k zmenám v základoch zdaňovaniach. Výsledkom toho boli zmeny využívania daní podľa:

1. dopytovo orientovanej teórie
 2. ponukovo orientovanej teórie
1. Dopytovo orientovaná teória vychádza z keynesiánskeho učenia z tridsiatych rokov minulého storočia. Táto teória bola rozšírená v rokoch po skončení II. svetovej vojny medzi vyspelými krajinami. Spočívala **vo zvyšovaní daňového zaťaženia** obyvateľstva a podnikateľskej oblasti a tiež v navyšovaní schodkov verejných rozpočtov, najmä štátneho rozpočtu. Toto malo postupne za následky rast inflácie, narušovanie stability meny, došlo k poklesu ekonomického rastu a k rastu nezamestnanosti. Výsledkom toho bol odklon od keynesiánskeho učenia zasahovania štátu do ekonomiky prostredníctvom daní a rozpočtov v sedemdesiatych rokoch po tzv. ropných šokoch.
 2. Ponukovo orientovaná teória, ktorú teoreticky ako prvý rozpracoval A. Laffer a svoje praktické uplatnenie našla na prelome sedemdesiatych a osemdesiatych rokov. Jej podstata spočívala **v znižovaní daňového zaťaženia a požiadavka vo väčšej miere využívať nepriame dane**, tzn. znížiť priame, najmä dôchodkové dane. Týmto spôsobom sa podnietila utlmená ekonomická aktivita formou stimulácie ponuky. Jej najsilnejšími prívržencami boli americký prezident R. Reagan a britská premiérka M. Thatcherová. Táto teória sa vo viac či menej modifikovanej podobe využíva vo väčšine ekonomicky vyspelých krajinách.

3.2 Zásady zdaňovania

Zásady zdaňovania zahrňujú určité požiadavky, ktoré musia dane rešpektovať. Určenie nejakých pevných a nemenných zásad nie je a nebolo možné, nakoľko z historického hľadiska dochádzalo k ich zmene a postupnému vývinu. A navyše vždy sa odvádzali od prevládajúcej ekonomickej teórie – iné požiadavky na zásady zdaňovania mali liberalisti s ich „laissez faire“ a iné mali keynesiánci. V rôznych literatúrach nájdeme rôzne zásady zdaňovania, no najčastejšie sa uvádzajú nasledovné zásady, ktoré boli sformulované podľa štyroch hľadísk:

1. z hľadiska daňovej spravodlivosti
 - zásada všeobecnosti zdanenia
 - zásada rovnosti zdanenia
2. z hľadiska štátneho rozpočtu
 - zásada dostatočnosti daňového výnosu
 - zásada stability
 - zásada pružnosti
 - zásada dlhodobosti a právnej perfektности

3. z hľadiska využívania daní na zásahy do ekonomiky

- zásada neutrality
- zásada účinnosti

4. z hľadiska efektívnosti a minimalizácie nákladov

- zásada určitosti
- zásada efektívnosti

Teraz si k jednotlivým zásadám niečo bližšie povieme.

Zásada všeobecnosti zdanenia je jednou z najstarších zásad zdaňovania. Na základe nej sa požaduje odstránenie akýchkoľvek daňových privilégií a dane sú povinní platiť všetci príjemcovia dôchodku a vlastníci majetku. Pri uplatňovaní tejto zásady sa z historického hľadiska vytvorili určité výnimky, ako sú daňová imunita (t.j. pre určitú skupinu ľudí alebo príjmov sa neexistuje povinnosť platiť daň), daňová amnestia (napr. oslobodenie štátom od sankcií tých daňovníkov, ktorí zatajili alebo nepriznali príjmy), oslobodenie od daní (oslobodenie daňovníka platiť daň v zákonom vymedzených určitých prípadoch – vid'. zákon o dani z príjmu) a nezdaniteľné minimum (vid'. zákon o dani z príjmu).

Zásada rovnosti zdanenia je rovnako jednou z najstarších, ale aj často meniacou sa zásadou. Podľa nej sa požaduje, aby daň bola úmerná dôchodku alebo majetku, z ktorého sa platí. Hlavným problémom bolo, či má byť všeobecná t.j. rovná daň alebo diferencovaná, podľa rôznych hľadísk, napr. výšky zdaňovaného príjmu. Často tu vzniká dilema, či je spravodlivejšia rovnaká daň pre všetkých alebo lineárna daň v závislosti od výšky zdaňovaného príjmu. V súčasnosti sa táto zásada nahrádza zásadou jednotnosti zdanenia, ktorá znamená vo všeobecnosti stanovenie rovnakých podmienok zdaňovania pre všetkých daňovníkov.

Zásada dostatočnosti daňového výnosu vyžaduje, aby dane zabezpečili dostatok finančných prostriedkov pre štátny rozpočet na úhradu výdavkov. Štát má na rozdiel od ostatných subjektov výsadu, že v prípade potreby si môže upraviť daňovú sústavu.

Zásada stability požaduje aby daňový výnos bol stabilný a nezávisel na konjunkturálnych výkyvoch hospodárstva.

Zásada pružnosti je v rozpore s predchádzajúcou, nakoľko požaduje prispôsobovanie sa daní vývoju ekonomiky, t.j. hrubého domáceho produktu, a aby tak výška dane odrážala situáciu v ekonomike. Aby sa dala táto zásada aplikovať v praxi, je nevyhnutné aby daňová sústava zahrňovala také dane, ktoré zabezpečia rast príjmov v súlade s rozvojom podnikateľského prostredia. Zásada pružnosti sa dá aplikovať pri dani z príjmov a DPH.

Zásada dlhodobosti a právnej perfektnosti vyžaduje dokonalú prepracovanosť daňovej sústavy, aby sa táto mohla s určitými čiastkovými úpravami využívať dlhší čas. U nás je možné badať dodržiavanie tejto zásady v posledných 2 rokoch, kedy nedochádzalo k rozsiahlym a častým novelizáciám daňovej legislatívy.

Zásada neutrality zdaňovania si vyžaduje, aby daňová sústava vytvárala rovnaké hospodárske a konkurenčné podmienky pre všetky subjekty.

Zásada účinnosti zdanenia je do určitej miery v rozpore s predchádzajúcou. Podľa nej štát nemá dane využívať len ako zdroj získavania finančných prostriedkov ale ich má využívať aj ako nástroj na zasahovanie do ekonomiky (na urýchlenie alebo spomalenie rozvoja niektorých odvetví, na zvyšovanie výroby alebo spotreby....)

Zásada určitosti zdanenia požaduje, aby pri platení a vyberaní dane boli daňovníkovi a štátu zrejmé všetky náležitosti dane (sadzba, výška daňovej povinnosti, určenie základu dane, termín...)

Zásada efektívnosti požaduje efektívnosť a minimalizáciu nákladov štátu aj daňovníka pri výbere alebo platení dane.

3.3 Redistribučné účinky daní

V reprodukčnom procese národného hospodárstva podlieha národný dôchodok rozdeľovaniu a prerozdeľovaniu skôr, než dôjde k jeho použitiu. Pri tomto procese distribúcie a redistribúcie sú hlavným nástrojom dane. Pomocou nich štát:

- získava rozpočtové príjmy na úhradu svojich rozpočtových výdavkov
- svojimi zásahmi prostredníctvom zdaňovania zabezpečuje hospodársky rast
- zabezpečuje ekonomickú rovnováhu

Okrem uvedených úloh musí štát pri tvorbe daňovej politiky rešpektovať mnohé iné hospodárske, politické, sociálne a sociologické aspekty, nakoľko prostredníctvom nich štát nielen zasahuje do ekonomiky, ale aj ovplyvňuje konania daňových subjektov.

Dane ako hlavný nástroj redistribúcie národného dôchodku majú svoj význam len v spojení s rozpočtovými výdavkami, t.j. na aký účel majú byť použité. Pri určení optimálneho daňového zaťaženia t.j. prerozdeľovania národného dôchodku sa vychádza z rozsahu hospodárskych a v nemalej miere aj politických úloh, ktoré má štát zabezpečiť. Z toho vyplýva, že ak štát berie na seba viac úloh (napr. zdravotníctvo, armáda, polícia, verejné služby....) je väčšia aj jeho redistribučná činnosť, t.j. je potrebné viac financií na zabezpečenie úloh a preto je aj daňové zaťaženie vyššie.

Na základe uvedeného môžeme povedať, že redistribučný účinok daní spôsobuje odčerpávanie finančných prostriedkov od obyvateľstva a podnikov, ale na druhej strane sa im to vracia či už vo väčšej alebo menšej miere formou rôznych prídelov, dotácií, služieb...

3.4 Efekty daní

Každá daň má na daňovníkov v podstate dva efekty, a to:

1. dôchodkový efekt
2. substitučný efekt

Dôchodkový efekt znamená, že vyrubená a zaplatená daň znižuje daňovníkovi disponibilný dôchodok. Tento efekt majú všetky dane, rozdiel je len v tom, že jedny dane znižujú dôchodok priamo (priame dane) a druhé dane (DPH a spotrebné dane) znižujú dôchodok tým, že zvyšujú spotrebné ceny tovarov a služieb.

Dôchodkový efekt znamená pre daňovníka, že buď spotrebuje menej tovarov alebo ho núti viac pracovať, aby tak kompenzoval stratu spôsobenú daňou.

Z tohto efektu má štát prospech v podobe zaplatenej dane odvedenej do rozpočtu.

Substitučný efekt vzniká v dôsledku skreslenia resp. zmien v cenách spotrebných tovarov. V praxi to znamená, že daň uvalená na zdaňovaný tovar zvyšuje jeho cenu vo vzťahu k nezdanenému tovaru, resp. zdanenému, ale nižšou sadzbou. Následkom toho spotrebiteľ, t.j. daňovník prechádza na spotrebu tovaru s nižšou cenou.

Tento efekt však neprináša štátu žiadny ošoh, nakoľko spotrebiteľ znižuje svoj úžitok. U nás je v súčasnosti tento efekt zanedbateľný v dôsledku či už rovnej dane z príjmu alebo jednotnej DPH.

3.5 Daňové bremeno a mŕtva strata

Nielen v daňovej teórii ale aj v spoločnosti sa často kladie otázka aké je skutočné daňové bremeno, kto ho znáša, ako sa rozdeľuje a „čo stojí“ spoločnosť vyberanie daní.

Daňové bremeno vychádza z predpokladu, že dane predstavujú platbu súkromného sektora v prospech verejného. Na základe toho sa daňové bremeno definuje ako zníženie reálneho disponibilného dôchodku súkromného sektora. Zaplatením dane tak utrpí súkromný sektor určitú škodu, ktorá je protikladom prospechu verejného sektora z tejto zaplatenej dane. Je však zrejmé, že celkový prospech verejného sektora je nižší ako škoda resp. strata súkromného sektora. Toto je spôsobené tým, že s vyberaním dane sú spojené náklady, ktorými sú administratívne náklady na výber dane a tzv.

„**mŕtva strata**“, je to pojem, ktorý daňová teória prevzala zo železničiarkej terminológie. Mŕtva strata vychádza z toho, že akékoľvek zavedenie dane alebo jej zníženie či zvýšenie na strane výrobcu alebo spotrebiteľa ovplyvňuje ponuku resp. dopyt na trhu. Na základe toho dochádza k posunom kriviek dopytu alebo ponuky, čím dochádza k ovplyvňovaniu rovnováhy na trhu.

4 Daňová sústava SR

Zmienku o daniach nájdeme už v najvyššom a najdôležitejšom zákone štátu, ktorým je u nás Ústava SR. Článok 59 ústavy v odseku 1 delí dane na štátne a miestne a podľa odseku 2 toho istého článku možno dane ukladať len zákonom a na základe zákonov sa môžu vyberať.

Po 1.1.1993 vznikla na Slovensku nová daňová sústava, ktorá je priebežne novelizovaná. Ostatná výrazná novelizácia, prípadne úplne nové daňové zákony v rámci prispôsobovania sa zákonom EÚ, je platná od začiatku roka 2004. Podľa nej sú súčasťou daňového systému na Slovensku tieto dane (teda tvoria obsah daňovej sústavy, za každým druhom dane je číslo príslušného zákona – čiže zodpovedajúca legislatíva)

4.1 Nepriame dane

Daň z pridanej hodnoty (DPH) (Zákon č. 222/2004 Z.z.), (§2 Predmet dane)

(1) Predmetom dane je

- a) dodanie tovaru za protihodnotu v tuzemsku uskutočnené zdaniteľnou osobou
- b) poskytnutie služby za protihodnotu v tuzemsku uskutočnené zdaniteľnou osobou
- c) dovoz tovaru do tuzemska

(2) Na účely tohto zákona je

- a) tuzemskom územie Slovenskej republiky
- b) zahraničím územie, ktoré nie je tuzemskom
- c) územím Európskych spoločenstiev tuzemsko a územia ostatných členských štátov, ktoré sú zákonmi týchto členských štátov vymedzené na účely dane ako tuzemsko týchto členských štátov
- d) územím tretích štátov územie, ktoré nie je územím Európskych spoločenstiev

(§3 Zdaniteľná osoba)

(1) Zdaniteľnou osobou je každá osoba, ktorá vykonáva nezávisle akúkoľvek ekonomickú činnosť podľa odseku 2 bez ohľadu na účel alebo výsledky tejto činnosti

(2) Ekonomickou činnosťou (ďalej len „podnikanie“) sa rozumie každá činnosť, z ktorej sa dosahuje príjem a ktorá zahŕňa činnosť výrobcov, obchodníkov a dodávateľov služieb vrátane ťažobnej, stavebnej a poľnohospodárskej činnosti, činnosť vykonávanú ako slobodné povolanie podľa osobitných predpisov, (napr. zákon o znalcoch a tlmočníkoch (v znení zákona 238/2000 Z.z.),...) duševnú tvorivú činnosť a športovú činnosť. Za podnikanie sa považuje aj využívanie hmotného majetku a nehmotného majetku na účel dosahovania príjmov z tohto majetku; ak je majetok v bezpodielovom vlastníctve manželov, považuje sa jeho využívanie na účel dosahovania príjmu za podnikanie v rovnakom pomere u každého z manželov, ak sa manželia nedohodnú inak

(3) Vykonávanie činnosti na základe pracovnoprávneho vzťahu, štátnozamestnaneckého pomeru, služobného pomeru alebo iného obdobného vzťahu, keď fyzická osoba je povinná dodržiavať pokyny alebo príkazy, čím sa vytvára stav podriadenosti a nadriadenosti z hľadiska podmienok vykonávanej činnosti a jej odmeňovania, sa nepovažuje za nezávislé vykonávanie činnosti podľa odseku 1

(4) Štátne orgány a ich rozpočtové organizácie, štátne fondy, orgány územnej samosprávy a ich rozpočtové organizácie a iné právnické osoby, ktoré sú orgánmi verejnej moci, sa nepovažujú za zdaniteľné osoby, keď konajú v rozsahu svojej hlavnej činnosti, a to ani v prípade, ak prijímajú v súvislosti s touto činnosťou platby, s výnimkou, ak táto činnosť výrazne narušuje alebo môže výrazne narušiť hospodársku súťaž. Správa štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky (zákon NRSR č. 82/1994 Z.z. o štátnych hmotných rezervách) je zdaniteľnou osobou v rozsahu nákupu a predaja štátnych hmotných rezerv

(5) každá osoba, ktorá príležitostne dodá nový dopravný prostriedok (§11 ods. 12) z tuzemska do iného členského štátu a tento nový dopravný prostriedok je ňou alebo kupujúcim alebo na ich účet odoslaný alebo prepravený kupujúcemu, je na tento účel zdaniteľnou osobou

(§27 Sadzba dane)

(1) Základná sadzba dane na tovary a služby je 19% zo základu dane. Na tovary uvedené v prílohe č. 7 sa uplatňuje znížená sadzba dane 10% zo základu dane.

Tovary na, ktoré sa uplatňuje znížená sadzba DPH sú uvedené na nasledovnom obrázku.

ZÁKON č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty	
Príloha č. 7 k zákonu č. 222/2004 Z. z.	
Zoznam tovarov so zníženou sadzbou dane	
Ciselné kódy Spoločného colného sadzobníka /1/	Opis tovaru
ex2844 40	- Rádioaktívne prvky a izotopy a zlúčeniny, iné ako podpoložiek 2844 10, 2844 20 alebo 2844 30, zliatiny, disperzie (vrátane cermetov), keramické výrobky a zmesi obsahujúce tieto prvky, izotopy alebo zlúčeniny; rádioaktívne zvyšky - len pre zdravotníctvo
2925 11 00	- Sacharin a jeho soli
2941	- Antibiotiká
30	- Farmaceutické výrobky
3822 00 00	- Diagnostické alebo laboratórne reagensy na podložke a pripravené diagnostické alebo laboratórne reagensy, tiež na podložke, iné ako v položke 3002 alebo 3006; certifikované referenčné materiály
ex3922 90 00	- Ostatné sanitárne výrobky z plastov - len sedačka do vane na použitie pre ťažko zdravotne postihnutých občanov
6115 93 10	- Pančuchy na krčové žily
ex6602 00 00	- Vychádzkové palice, palice so sedadielkom, biče, jazdecké bičky a podobné výrobky - len pre nevidiace a čiastočne vidiace osoby
7015 10 00	- Okuliarové skliá korekčné
ex8428 90 97	- Ostatné zdvihacie, manipulačné, nakladacie alebo vykladacie stroje a zariadenia - len ťažký zdvihák na použitie pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím
ex8471 49 00	- Ostatné digitálne zariadenia na automatické spracovanie údajov, predkladané vo forme systému - len zariadenia s hlasovým alebo hmatovým výstupom pre nevidiacich a slabozrakých
ex8518 40	- Ostatné elektrické nízkofrekvenčné zosilňovače - len individuálne zosilňovače pre nedoslýchavých, zosilňovače pre indukčné sluchy pre nedoslýchavých, indukčné sluchy pre nedoslýchavých, skupinové zosilňovače pre vyučovanie sluchovo postihnutých detí
ex8531 80 95	- Ostatné elektrické akustické alebo vizuálne signalizačné prístroje - len pre osoby so sluchovým a zrakovým postihnutím
8713	- Vozíky pre telesne postihnuté osoby, tiež motorizované alebo s iným mechanickým pohonom
8714 20 00	- Časti, súčasti a príslušenstvá vozíkov pre telesne postihnuté osoby
9021	- Ortopedické zariadenia vrátane bariel, liečebných a chirurgických pásov a bandáží; dlhahy a ostatné pomôcky na liečenie zlomenín; umelé časti tela; načúvacie pomôcky a ostatné zariadenia nosené alebo dopravované na tele alebo v tele implantované, na kompenzovanie nejakej chyby alebo neschopnosti

/1/ Nariadenie Rady (EHS) č. 2658/87 z 23. 7. 1987 o colnej a štatistickej nomenklatúre a o Spoločnom colnom sadzobníku v znení nariadenia Rady (EHS) č. 3528/89 z 23. 11. 1989, nariadenia Rady (EHS) č. 3845/89 z 18.12. 1989, nariadenia Rady (EHS) č. 2913/92 z 12. 10. 1992, nariadenia Rady (EHS) č. 1969/93 z 19. 7. 1993, nariadenia Rady (ES) č. 254/2000 z 31. 1. 2000.

(§67 Osoby povinné platiť daň správcovi dane)

- (1) Platiť, ktorý dodáva tovar alebo službu v tuzemsku, je povinný platiť daň
- (2) Zdaniteľná osoba je povinná platiť daň pri službe a pri tovare dodanom s inštaláciou alebo montážou, ktoré jej dodala zahraničná osoba z iného členského štátu alebo z tretieho štátu, ak ide o službu alebo tovar s miestom dodania v tuzemsku; zdaniteľná osoba nie je povinná platiť daň, ak je zahraničná osoba platiťom
- (3) Zdaniteľná osoba je povinná platiť daň pri službách podľa §15 ods. 8, ktoré jej dodala zahraničná osoba z iného členského štátu alebo z tretieho štátu
- (4) Platiť alebo osoba registrovaná pre daň podľa §7 je povinná platiť daň pri službách podľa §16 dodaných zahraničnou osobou z iného členského štátu, ak službu objednala pod identifikačným číslom pre daň prideleným tejto osobe v tuzemsku
- (5) Ak osoba, ktorá nie je platiťom, pri dodaní tovaru alebo služby uvedie vo faktúre daň, je povinná zaplatiť túto daň
- (6) Pri nadobudnutí tovaru v tuzemsku z iného členského štátu je povinná platiť daň osoba, ktorá tovar nadobudne podľa §11 a §11a
- (7) Pri trojstrannom obchode podľa §45 je povinná platiť daň osoba, ktorá je druhým odberateľom
- (8) Pri dovoze tovaru je povinná platiť daň osoba, ktorá je dlžníkom podľa colných predpisov
- (9) Platiť alebo osoba registrovaná pre daň §7, ktorej je dodaný tovar podľa §13 ods. 1 písmeno e) a f), je povinný platiť daň pri tomto tovare, ak je dodaný zahraničnou osobou
- (10) Platiť, ktorému bol dodaný tovar alebo služba v tuzemsku, ručí spoločne a nerozdielne za daň z predchádzajúceho stupňa uvedenú na faktúre, ak vyhotoviteľ faktúry vykázanú daň úmyselne nezaplatil alebo úmyselne sa stal neschopným zaplatiť daň a platiť pri uzavretí zmluvy mal o tom vedomosť

Ostatné náležitosti zákona č. 222/2004 o DPH upravujú a vysvetľujú ostatné paragrafy tohto zákona. (pozri Daňový sprievodca 2007 s komentárom)

Spotrebné dane

daň z vína (Zákon č. 104/2004 Z.z.), (§1 Predmet úpravy)

Tento zákon upravuje zdaňovanie vína spotrebnou daňou na daňovom území

(§4 Predmet dane)

(1) Predmetom dane je víno vyrobené na daňovom území, dodané na daňové územie z iného členského štátu alebo dovezené na daňové územie z územia tretieho štátu

(§5 Základ dane, výpočet dane)

(1) Základom dane je množstvo vína vyjadrené v hektolitroch

(§6 Sadzba dane)

Sadzba dane sa ustanovuje takto:

a) tiché víno	0 Sk / hl.
b) šumivé víno	2400 Sk / hl.
c) šumivé víno s obsahom alkoholu nie viac ako 8,5% objemu	1700 Sk / hl.
d) medziprodukty	2500 Sk / hl.

Ostatné náležitosti zákona č. 104/2004 o spotrebnej dani z vína upravujú a vysvetľujú ostatné paragrafy tohto zákona. (pozri Daňový sprievodca 2007 s komentárom)

daň z piva (Zákon č. 107/2004 Z.z.), (§1 Predmet úpravy)

Tento zákon upravuje zdaňovanie piva spotrebnou daňou na daňovom území

(§4 Predmet dane)

(1) Predmetom dane je pivo vyrobené na daňovom území, dodané na daňové územie z iného členského štátu alebo dovezené na daňové územie z územia tretieho štátu

(§6 Základ dane, výpočet dane)

(1) Základom dane je množstvo piva vyjadrené v hektolitroch

(§7 Sadzba dane)

(1) Sadzba dane sa ustanovuje takto:

a) základná sadzba dane	50 Sk / stupeň Plato / hl.
b) znížená sadzba dane	37 Sk / stupeň Plato / hl.

(2) Znížená sadzba dane sa uplatní na pivo vyrobené malým samostatným pivovarom (§5)

(3) Znížená sadzba dane sa uplatní aj na pivo dodané na daňové územie z iného členského štátu, ak je preukázané potvrdením správcu dane tohto členského štátu, že pivo bolo vyrobené malým samostatným pivovarom podľa právnych predpisov tohto členského štátu

(4) Ak nie je preukázané, že pivo bolo vyrobené v malom samostatnom pivovare, uplatní sa základné sadzba dane

(5) Na pivo vyrobené na základe licencie sa vždy uplatní základné sadzba dane

Ostatné náležitosti zákona č. 107/2004 o spotrebnej dani z piva upravujú a vysvetľujú ostatné paragrafy tohto zákona. (pozri Daňový sprievodca 2007 s komentárom)

daň z liehu (Zákon č. 105/2004 Z.z.), (§1 Predmet úpravy)

Tento zákon upravuje zdaňovanie liehu spotrebnou daňou na daňovom území

(§4 Predmet dane)

(1) Predmetom dane je lieh vyrobený na daňovom území, dodaný na daňové územie z iného členského štátu alebo dovezený na daňové územie z územia tretieho štátu

(§5 Základ dane, výpočet dane)

(1) Základom dane je množstvo liehu vyjadrené v hektolitroch 100% alkoholu pri teplote 20°C

(§6 Sadzba dane)

(1) Sadzba dane sa ustanovuje takto:

a) základná sadzba dane	28300 Sk / hl.
b) znížená sadzba dane	14150 Sk / hl.

(2) Znížená sadzba dane sa uplatní na lieh vyrobený v liehovarníckom závode na pestovateľské pálenie ovocia najviac na množstvo 30l a. z vyrobeného liehu pre jedného pestovateľa a jeho domácnosť (§115 občianskeho zákonníka v znení zákona č. 509/1991 Z.z.) na daňovom území za jedno výrobné obdobie (§3 ods. 1 vyhlášky MPSR č. 653/2002 Z.z. o prevádzkovaní liehovarníckeho závodu na pestovateľské pálenie ovocia a o spôsobe použitia vzoriek liehu) za podmienok podľa tohto zákona

Ostatné náležitosti zákona č. 105/2004 o spotrebnej dani z liehu upravujú a vysvetľujú ostatné paragrafy tohto zákona. (pozri Daňový sprievodca 2007 s komentárom)

daň z tabaku a tabakových výrobkov (Zákon č. 106/2004 Z.z.), (§1 Predmet úpravy)

Tento zákon upravuje zdaňovanie tabakových výrobkov spotrebnou daňou na daňovom území

(§4 Predmet dane)

(1) Predmetom dane sú tabakové výrobky vyrobené na daňovom území, dodané na daňové územie z iného členského štátu alebo dodané na daňové územie z územia tretieho štátu

(§5 Základ dane, výpočet dane)

(1) Základom dane pri tabakových výrobkoch je množstvo tabakových výrobkov vyjadrené v kusoch alebo v kilogramoch s výnimkou cigariet

(§6 Sadzba dane)

(1) Sadzba dane z tabakových výrobkov s výnimkou cigariet sa ustanovuje takto:

cigary, cigarky	1,40 Sk / kus
tabak	1350,00 Sk / kus

(2) Sadzba dane z cigariet s výnimkou podľa odseku 3 sa ustanovuje takto:

	kombinovaná sadzba dane	
	špecifická časť	percentuálna časť
cigarety	1,10 Sk / kus	23% z ceny cigariet

(3) Minimálna sadzba dane z cigariet sa použije, ak výška dane pripadajúca na jeden kus cigarety vypočítaná podľa sadzby dane ustanovenej v odseku 2 spôsobom podľa §5 ods. 7 nedosiahne minimálnu sadzbu dane ustanovenú v odseku 3, alebo ak výšku dane na cigarety nie je možné určiť podľa §5 ods. 7

Ostatné náležitosti zákona č. 106/2004 o spotrebnej dani z tabaku a tabakových výrobkov upravujú a vysvetľujú ostatné paragrafy tohto zákona. (pozri Daňový sprievodca 2007 s komentárom)

daň z minerálnych olejov (predtým sa nazývala z uhľovodíkových palív a mazív) (Zákon č. 98/2004 Z.z.), (§1 Predmet úpravy)

Tento zákon upravuje zdaňovanie minerálnych olejov spotrebnou daňou na daňovom území

(§4 Predmet dane)

(1) Predmetom dane sú minerálne oleje vyrobené na daňovom území, dodané na daňové územie z iného členského štátu alebo dovezené na daňové územie z územia tretieho štátu

(§5 Základ dane, výpočet dane)

(1) Základom dane je množstvo minerálneho oleja vyjadrené v litroch pri teplote 15°C alebo v kilogramoch alebo množstvo v ňom obsiahnutej energie vyjadrenej v gigajouloch

(§6 Sadzba dane)

(1) Sadzba dane sa ustanovuje takto:

a) motorový benzín kódu kombinovanej nomenklatúry 2710 11 41, 2710 11 45, 2710 11 49	15000 Sk / 1000 l
b) motorový benzín kódu kombinovanej nomenklatúry 2710 11 31, 2710 11 51, 2710 11 59	18000 Sk / 1000 l
c) stredný olej kódu kombinovanej nomenklatúry 2710 19 21, 2710 19 25	14500 Sk / 1000 l

- d) plynový olej kódu kombinovanej nomenklatúry
2710 19 41, 2710 19 45, 2710 19 49 s výnimkou podľa §7 ods. 1
14500 Sk / 1000 l
- e) vykurovací olej kódu kombinovanej nomenklatúry
2710 19 61, 2710 19 63, 2710 19 65, 2710 19 69 800 Sk / 1000 kg
- f) skvapalnené plynné uhľovodíky kódu kombinovanej nomenklatúry 2711 12 až 2711 19 00
1. určené na použitie, ponúkané na použitie alebo použité ako pohonná látka 7800 Sk / 1000 kg
 2. určené na použitie, ponúkané na použitie alebo použité ako palivo 0 Sk / 1000 kg
- g) zemný plyn kódu kombinovanej nomenklatúry 2711 11 00 a 27711 21 00
1. určený na použitie, ponúkaný na použitie alebo použitý ako pohonná látka 100 Sk / GJ
 2. určený na použitie, ponúkaný na použitie alebo použitý ako palivo 0 Sk / GJ

(2) Na minerálny olej, na ktorý nie je ustanovená sadzba dane a ktorý sa použil ako pohonná látka alebo ako palivo, alebo ak je na tieto účely ponúkaný, uplatní sa sadzba dane toho minerálneho oleja uvedeného v odseku 1, ktorému sa účelom použitia alebo vlastnosťami najviac približuje. Ak minerálny olej uvedený v odseku 1 písmena f) druhom bode je ponúkaný na použitie alebo je použitý ako pohonná látka, uplatní sa sadzba dane podľa odseku 1 písmena f) prvého bodu. Ak minerálny olej uvedený v odseku 1 písmena g) druhom bode je ponúkaný na použitie alebo je použitý ako pohonná látka, uplatní sa sadzba dane podľa odseku 1 písmena g) prvého bodu

(3) Na minerálny olej, ktorý je zmesou zdanených minerálnych olejov navzájom alebo zdanených minerálnych olejov s inými látkami a suma dane pripadajúca na túto zmes je vyššia ako súčet súm dane pripadajúcich na jednotlivé zložky zmesi, uplatní sa daň, ktorá je rozdielom medzi daňou pripadajúcou na túto zmes podľa účelu použitia a sumou daní pripadajúcich na jednotlivé zložky zmesi.

(4) Ak vznikla daňová povinnosť podľa §12 ods. 2 písmena d), na minerálnu olej sa uplatní daň, ktorá sa vypočíta ako súčin množstva minerálneho oleja a rozdielu medzi sadzbou dane podľa odseku 1 písmena d) a sadzbou dane podľa §7

(5) Na minerálny olej uvedený

- a) v §19 ods. 6 písmena a) sa uplatní sadzba dane podľa odseku 1 písmena a) znížená o 48/100-percentuálneho podielu biogénnej látky uvedenej v §4 ods. 7 písmena c) v zmesi, najviac však o 7,2%
- b) v §19 ods. 6 písmena b) sa uplatní sadzba dane podľa odseku 1 písmena d) znížená o percentuálny podiel biogénnej látky uvedenej v §4 ods. 7 písmena a) v zmesi, najviac však o 5%

(6) Znížená sadzba dane podľa odseku 5 sa zaokrúhľuje na celé koruny smerom nahor

Ostatné náležitosti zákona č. 98/2004 o spotrebnej dani z minerálnych olejov upravujú a vysvetľujú ostatné paragrafy tohto zákona. (pozri Daňový sprievodca 2007 s komentárom)

4.2 Priame dane

Dane z príjmov (Zákon č. 595/2003 Z.z.)

Miestne dane a poplatky (Zákon č. 582/2004 Z.z.) – sem spadá už aj daň z motorových vozidiel, ktorá nahradila cestnú daň, pričom ide o miestnu daň ale vyberajú ju daňové úrady

Okrem uvedených daňových zákonov, týkajúcich sa priamo jednotlivých druhov daní, existuje ešte súbor ďalších zákonov, týkajúcich sa správy daní a poplatkov (o daňových úradoch, orgánoch, pokutách, kontrole, vymáhaní dlžnej dane, exekúcií...) a taktiež celý rad vyhlášok Ministerstva financií, ktoré upresňujú uvedené zákony a aplikujú ich jednotlivé paragrafy v praxi. Ide napr. o:

Zákon SNR č.511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov

Zákon č. 150/2001 Z.z. o daňových orgánoch

Zákon č. 446/2002 Z.z. o vzájomnej pomoci pri vymáhaní niektorých finančných pohľadávok

Zákon č. 472/2002 Z.z. o medzinárodnej pomoci a spolupráci pri správe daní

5 Priame dane (dane z príjmov)

Podstata priamych daní je tá, že je vždy známy konkrétny daňovník, teda ten, koho v konečnom dôsledku daň zaťažuje a kto je (až na určité výnimky) aj platiteľom dane. V zásade teda, až na drobné výnimky platí, že daňovník a platiteľ je tá istá osoba, daňový úrad ho vie identifikovať.

5.1 Základné pojmy

Zákon č. 595/2003 Zb. zo 4. decembra 2003 o dani z príjmov, (§2 Základné pojmy)

Daňovník – fyzická alebo právnická osoba

Predmet dane – príjem (výnos) z činnosti daňovníka a z nakladania s majetkom daňovníka okrem osobitne vymedzeného predmetu dane podľa §12 ods. 2

Daňovník s neobmedzenou daňovou povinnosťou –

1. fyzická osoba, ktorá má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt (napr. zákon o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky (253/1998 Z.z.)) alebo sa tu obvykle zdržiava
2. právnická osoba, ktorá má na území Slovenskej republiky sídlo alebo miesto skutočného vedenia

Daňovník s obmedzenou daňovou povinnosťou –

1. fyzická osoba neuvedená v písmene d) prvom bode
2. fyzická osoba uvedená v písmene d) prvom bode, ktorá sa na území Slovenskej republiky zdržiava len na účely štúdia alebo liečenia, alebo ktorá hranice do Slovenskej republiky prekračuje denne alebo v dohodnutých časových obdobiach len na účely výkonu závislej činnosti, ktorej zdroj je na území Slovenskej republiky
3. právnická osoba neuvedená v písmene d) druhom bode

Predmet dane daňovníka s neobmedzenou daňovou povinnosťou – príjem (výnos) plynúci zo zdrojov na území Slovenskej republiky a zo zdrojov v zahraničí

Predmet dane daňovníka s obmedzenou daňovou povinnosťou – príjem (výnos) plynúci zo zdrojov na území Slovenskej republiky (§16)

Zdaniteľný príjem – príjem, ktorý je predmetom dane a nie je oslobodený od dane podľa tohto zákona ani medzinárodnej zmluvy

Daňový výdavok – výdavok (náklad) na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov preukázateľne vynaložený daňovníkom, zaúčtovaný v účtovníctve (zákon o účtovníctve (431/2002 Z.z.)) daňovníka alebo zaevidovaný v evidencii daňovníka podľa §6 ods. 11, ak tento zákon neustanovuje inak

Základ dane – rozdiel, o ktoré zdaniteľné príjmy prevyšujú daňové výdavky (§19) pri rešpektovaní vecnej a časovej súvislosti zdaniteľných príjmov a daňových výdavkov v príslušnom zdaňovacom období, ak tento zákon neustanovuje inak

Daňová strata – rozdiel, o ktoré daňové výdavky prevyšujú zdaniteľné príjmy pri rešpektovaní vecnej a časovej súvislosti zdaniteľných príjmov a daňových výdavkov v príslušnom zdaňovacom období

Zdaňovacie obdobie – kalendárny rok, ak tento zákon neustanovuje inak

5.2 Daň z príjmu právnických osôb

Táto daň sa týka príjmov z podnikania všetkých obchodných spoločností (v zdaňovaní verejných obchodných spoločností sú určité špecifiká), taktiež príjmov subjektov, ktoré nie sú ani fyzickou osobou (FO), ani právnickou osobou (PO) (napr. rozpočtové, príspevkové organizácie, ktoré neboli založené na podnikanie. Zdaňovanie sa týka len tých príjmov, ktoré sú z činností dosahujúcich zisk alebo ktorými sa dá zisk dosiahnuť – nájomné, reklamy, z predaja majetku...)

Predmetom dane sú príjmy (výnosy) zo všetkej činnosti a z nakladania so všetkým majetkom (týka sa obchodných spoločností založených za účelom podnikania), pokiaľ zákon neustanovuje inak.

Predmetom dane daňovníka, ktorý je správcovskou spoločnosťou (SS) a vytvára podielové fondy, sú len príjmy SS. Pokiaľ je daňovník doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou (DDS) a vytvára doplnkové dôchodkové fondy, predmetom dane sú len príjmy DDS. Ak je daňovníkom dôchodková správcovská spoločnosť (DSS) a vytvára a spravuje dôchodkové fondy, tak predmetom dane sú len príjmy tejto DSS.

Predmetom dane daňovníka, ktorý nie je založený alebo zriadený na podnikanie sú príjmy z činnosti, ktorými dosahuje zisk. Takýmto daňovníkom je napr.: záujmové združenie právnických osôb, profesijná komora, občianske združenie vrátane odborových organizácií, atď.

Základ dane u daňovníka účtujúceho v jednoduchom účtovníctve je rozdiel medzi príjmami a výdavkami. U daňovníka účtujúceho v sústave podvojného účtovníctva sa vychádza z výsledku hospodárenia podniku - výsledok výsledovky.

Výsledok hospodárenia alebo rozdiel medzi príjmami a výdavkami sa pri zisťovaní základu dane:

- zvýši o sumy, ktoré nemožno podľa zákona zahrnúť do daňových výdavkov alebo ktoré boli zahrnuté do daňových výdavkov v nesprávnej výške
- zvýši o sumy, ktoré nie sú súčasťou výsledku hospodárenia, ale podľa zákona sú zahrňované do základu dane
- zníži o sumy, ktoré sú súčasťou výsledku hospodárenia, ale podľa zákona sú zahrňované do základu dane

Zákon presne určuje, čo sa do základu dane nezahŕňa, ako je to s úpravou základu dane u zahraničných závislých osôb (je to vymenované v niekoľkých paragrafoch, aj s presným určením, čo sa zahŕňa do daňových výdavkov, ako je to s tvorbou rezerv, odpismi, čo je vylúčené z odpisovania..., ako sa odpočítava daňová strata...)

Od dane sú oslobodené príjmy subjektov, ktoré nie sú založené alebo zriadené na podnikanie, plynúce z ich činnosti. Ďalej sú od dane oslobodené príjmy obcí a vyšších územných celkov z prenájmu a predaja ich majetku, príjmy štátnych fondov, Garančného fondu investícií a príjmy Fondu ochrany vkladov. Oslobodenie od dane sa taktiež týka aj príjmov plynúcich z predaja majetku zahrnutého do konkurznej podstaty a z odpisu záväzkov pri konkurze a vyrovaní; výnosov z kostolných zbierok, cirkevných úkonov, príspevkov plynúcich registrovaným cirkvám; členských príspevkov podľa stanov, štatútu, zriaďovacích alebo zakladateľských listín; úrokov z preplatku na dani zapríčineného správcom dane; výnosov zo štátnych dlhopisov Slovenskej republiky vydaných a registrovaných v zahraničí. Od dane sú oslobodené aj úroky a iné výnosy z poskytnutých úverov a pôžičiek, z výnosov podielových listov, dlhopisov, vkladových certifikátov, atď.

Sadzba dane je 19% zo základu dane zníženého o daňovú stratu.

Daňové priznanie za predchádzajúce zdaňovacie obdobie sa podáva do 31.3. nasledujúceho roku, zároveň sa zaplatí aj daň, resp. rozdiel medzi daňovou povinnosťou a zaplatenými preddavkami, pokiaľ je rozdiel záporný, platiteľ dane si osobitným listom požiada o vrátenie daňového preplatku.

Preddavky na daň platí daňovník v nasledujúcom roku pokiaľ mal daňovú povinnosť v predchádzajúcom roku vo výške

- od 50 000 do 500 000 Sk - štvrťročne vo výške 1/4 tejto daňovej povinnosti
- nad 500 000 Sk - mesačne vo výške 1/12 tejto daňovej povinnosti

Pri podaní daňového priznania na ďalší rok sa daň vyrovná. Pokiaľ bola daňová povinnosť do 50 000 Sk a DÚ neurčil inak, preddavky daňovník neplatí.

5.3 Daň z príjmu fyzických osôb

Daňovníci

1. skupina – tie FO, ktoré majú na území SR trvalý pobyt alebo sa na území SR obvykle zdržiavajú s cieľom dosahovať príjmy najmenej 183 dní v príslušnom zdaňovanom období, ktorým je kalendárny rok, pričom môže ísť o prerušovaný pobyt. Zdaneniu podliehajú príjmy, ktorých zdroj je na území SR a príjmy z cudziny.
2. skupina – tie FO, ktoré nemajú na území SR trvalé bydlisko a ani sa tu nezdržiavajú v jednom zdaňovanom období s cieľom dosahovať príjmy 183 dní a viac. Zdaneniu podliehajú len príjmy, ktorých zdroj je na území SR.

Predmet dane

a) príjmy zo závislej činnosti - §5 - mzda

- teda príjmy z pracovnoprávneho vzťahu,
- príjmy za prácu spoločníkov a konateľov s.r.o., komanditistov, členov družstva, likvidátorov, prokuristov, nútených správcov...
- platy a funkčné príplatky ústavných činiteľov SR, prokurátorov, vedúcich ostatných ústredných orgánov štátnej správy SR)
- odmeny za výkon funkcie v štátnych orgánoch, v orgánoch územnej samosprávy a v orgánoch iných právnických osôb alebo spoločenstiev

- odmeny obvinených vo väzbe a odsúdených vo výkone trestu poskytované podľa osobitného predpisu
- príjmy z prostriedkov sociálneho fondu poskytované podľa osobitného predpisu
- príjmy plynúce v súvislosti s minulým, súčasným alebo budúcim výkonom závislej činnosti alebo funkcie bez ohľadu na to, či daňovník pre platiteľa príjmu skutočne vykonával, vykonáva alebo bude vykonávať túto závislú činnosť alebo funkciu
- obslužné
- vrátené poistné zo zaplateného poistného na verejné zdravotné poistenie, sociálne poistenie a sociálne zabezpečenie, o ktoré si daňovník znížil v predchádzajúcich zdaňovacích obdobiach príjmy zo závislej činnosti

V tomto paragrafe (5) sú charakterizované podrobnosti o týchto príjmoch, ako aj iné náležitosti ako napr. to, že pokiaľ používa zamestnanec služobné auto na súkromné účely (napr. s ním chodí domov), musí si k ročnému príjmu pripočítať 1% zo vstupnej ceny vozidla za každý aj začatý kalendárny mesiac takéhoto používania. Takisto je v tomto paragrafe určené, čo všetko nie je predmetom dane, napr. cestovné náhrady, nepeňažné plnenie (osobné ochranné pomôcky, pracovné oblečenie, hodnota poskytovaných rekondičných pobytov, rehabilitačných pobytov, náhrada za používanie vlastného náradia...).

b) príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti a z prenájmu - §6 :

1. z podnikania

- príjmy z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva
- príjmy zo živnosti
- príjmy z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov
- príjmy spoločníkov v.o.s. a komplementárov k.s.

2. z inej samostatne zárobkovej činnosti

- z použitia alebo poskytnutia práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva, vrátane autorských práv a to vrátane príjmov z vydávania, rozmnožovania a rozširovania literárnych a iných diel na vlastné náklady
- z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním
- znalcov a tlmočníkov za činnosť podľa osobitného predpisu

3. z prenájmu

- príjmy z prenájmu nehnuteľností

V tomto paragrafe (6) je uvedené aj to, že medzi príjmy z podnikania sa počítajú aj príjmy z akéhokoľvek nakladania s obchodným majetkom daňovníka, úroky z bežných účtov, z predaja podniku alebo jeho časti, výška odpusteného dlhu... zároveň je v tomto paragrafe uvedené, že pokiaľ FO, na ktorú sa vzťahuje tento paragraf, nie je platcom DPH, nemusí viesť účtovníctvo, vtedy sa jej odpočítavajú výdavky vo výške 25% príjmov (bez dokladov, pričom sa sem nezaratávajú povinné odvody do fondov a príspevky) a tento rozdiel je daňovým základom, pokiaľ sa jedná o remeselnú živnosť, môže si uplatniť výdavky do výšky 60%.

c) príjmy z kapitálového majetku - §7:

- úroky a ostatné výnosy z cenných papierov
- úroky, výhry a iné výnosy z vkladov na vkladných knižkách vrátane úrokov z peňažných prostriedkov na vkladovom účte a z bežného účtu okrem úrokov uvedených v predchádzajúcom paragrafe
- úroky a iné výnosy z poskytnutých úverov a pôžičiek a úroky z hodnoty splateného vkladu v dohodnutej výške spoločníkov v.o.s.
- dávky z doplnkového dôchodkového sporenia podľa osobitného predpisu a zo starobného dôchodkového sporenia
- plnenia z poistenia pre prípad dožitia určitého veku (aj jednorazové vyrovnanie pri predčasnom ukončení poistenia)
- výnosy zo zmienok okrem príjmov z ich predaja
- príjmy z podielových listov dosiahnuté z ich vyplatenia

V tomto paragrafe (7) sa vymedzuje, ktoré z týchto príjmov sa započítavajú do základu dane v plnej výške, bez možnosti odpočítania výdavkov (tretia a šiesta odrážka), ďalej z ktorých príjmov sa daň vyberá zrážkou (všetky okrem tretej a šiestej).

d) ostatné príjmy - §8 - sú najmä:

- príjmy z príležitostných činností vrátane príjmov z príležitostnej poľnohospodárskej činnosti, lesného a vodného hospodárstva, z príležitostného prenájmu hnutelných vecí
- príjmy z prevodu vlastníctva nehnuteľnosti
- príjmy z predaja hnutelných vecí
- príjmy z prevodu opcí
- príjmy z prevodu cenných papierov
- príjmy z prevodu účasti (podielu) na s.r.o., k.s., družstva
- príjmy zo zdedených práv z priemyselného a iného duševného vlastníctva vrátane autorských práv a práv príbuzných autorskému právu
- dôchodky a podobné opakujúce sa pôžitky
- výhry v lotériách a iných podobných hrách a výhry z reklamných súťaží a žrebovaní
- ceny z verejných súťaží, aj športových (ak nejde o daňovníka, ktorý športovú činnosť vykonáva v rámci SZČO)
- príjmy z derivátových operácií (opcie, forwardy, futures, swapy)

V tomto paragrafe (8) sa ďalej uvádzajú podrobnosti o možnostiach uplatnenia výdavkov napr. pri príjmoch z príležitostnej poľnohospodárskej výroby sa pri nevykazovaní výdavkov tieto uplatňujú paušálne vo výške 25%.

Základ dane sa pri viacerých druhoch príjmov zistí ako súčet čiastkových základov dane. U daňovníka, ktorý účtuje v sústave jednoduchého účtovníctva je základ dane rozdiel medzi príjmami a výdavkami, u daňovníka, ktorý účtuje v sústave podvojného účtovníctva sa základ dane zistí z výsledku hospodárenia.

Výsledok hospodárenia a rozdiel medzi príjmami a výdavkami sa pri zisťovaní základu dane môže:

- zvýšiť o sumy, ktoré nemožno podľa zákona zahrnúť do daňových výdavkov, alebo nie v takej výške (aj keď sme ich v skutočnosti vynaložili)

- zvýšiť o sumy, ktoré nie sú súčasťou výsledku hospodárenia, ale podľa zákona sú zahrňované do základu dane
- znížiť o sumy, ktoré sú súčasťou výsledku hospodárenia, ale podľa zákona sa nezahrnú do základu dane
- od základu dane sa môže odpočítať aj daňová strata (§ 30), paragrafy 17 – 19 podrobne určujú čo sa môže uplatniť ako daňový výdavok a za akých podmienok (odvody do fondov, odpisy majetku ap.)

Oslobodenie od dane sa týka

- príjmov z predaja bytu alebo obytného domu najviac s dvoma bytmi vrátane súvisiacich pozemkov, ak v ňom mal predávajúci trvalý pobyt najmenej po dobu dvoch rokov bezprostredne pred predajom, okrem
 1. príjmov z predaja týchto nehnuteľností, ktoré boli zahrnuté do obchodného majetku do piatich rokov odo dňa ich vyradenia z obchodného majetku
 2. príjmov plynúcich daňovníkovi podľa zmluvy o budúcom predaji týchto nehnuteľností uzavretej do dvoch rokov od začiatku trvalého pobytu v nich alebo do piatich rokov odo dňa ich vyradenia z obchodného majetku aj keď kúpna zmluva bude uzatvorená až po dvoch rokoch od začiatku trvalého pobytu alebo po piatich rokoch odo dňa ich vyradenia z obchodného majetku.
 - príjmov z predaja nehnuteľnosti nadobudnutej dedením v priamom rade alebo niektorým z manželov okrem nehnuteľnosti, na ktorú sa vzťahuje oslobodenie od dane podľa predchádzajúceho odseku, ak uplynie aspoň päť rokov odo dňa nadobudnutia tejto nehnuteľnosti preukázateľne do vlastníctva alebo spoluvlastníctva poručiteľa alebo vyradenia z obchodného majetku
 - príjmov z predaja nehnuteľnosti, na ktorú sa nevzťahuje oslobodenie podľa predchádzajúcich dvoch odsekov a to po uplynutí piatich rokov odo dňa jej nadobudnutia alebo jej vyradenia z obchodného majetku
 - príjmov z predaja hnutelnej veci okrem príjmov z predaja hnutelnej veci, ktorá bola zahrnutá do obchodného majetku, a to do piatich rokov od jej vyradenia
 - príjmov z predaja majetku zahrnutého do konkurznej podstaty (zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii) a z odpisu záväzkov pri konkurze a vyrovnaní vykonaných podľa osobitného predpisu
 - príjmov prijatých v rámci plnenia vyživovacej povinnosti
- Od dane sú oslobodené aj

- dávky, podpory a služby z verejného zdravotného poistenia, individuálneho zdravotného poistenia, sociálneho poistenia, nemocenského aj úrazového zabezpečenia, dôchodky zo starobného dôchodkového sporenia
- dávka a príspevky na zabezpečenie základných životných podmienok a riešenie hmotnej núdze, sociálne služby, peňažné príspevky na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia a peňažný príspevok na opatrovanie, štátne dávky a štátne sociálne dávky
- príplatok k náhrade príjmu, príplatok k nemocenskému, príplatok k podpore pri ošetrovaní člena rodiny, príplatok k peňažnej pomoci v materstve a príplatok

k dôchodku vrátane príplatku za výkon funkcie sudcu, sudcu ústavného súdu a prokurátora

- plnenia poskytované v rámci aktívnej politiky trhu práce
- dávky výsluhového zabezpečenia a služby sociálneho zabezpečenia príslušníkov ozbrojených síl
- vecné dary alebo peňažné dary poskytované príslušníkom Hasičského a záchranného zboru, zamestnancom a členom hasičských jednotiek
- plnenia z poistenia osôb okrem plnenia z poistenia pre prípad dožitia určitého veku
- štipendiá okrem doktorandského štipendia poskytované z prostriedkov štátneho rozpočtu alebo poskytované vysokými školami
- úroky z preplatku na dani zapríčineného správcom dane
- výhry v lotériách a iných podobných hrách prevádzkovaných na základe povolenia
- prijaté ceny alebo výhry v hodnote neprevyšujúcej 5 000,- Sk
- peňažné náhrady z Fondu ochrany vkladov a z Garančného fondu investícií

Nezdaniteľné časti základu dane

Ak daňovník v zdaňovacom období dosiahne základ dane:

- ktorý je nižší prípadne rovný 100 násobku platného životného minima (vyhlasuje sa vždy k 1.januáru príslušného roka MPSVR, pre tento rok, 2007, je platná suma životného minima 4980 Sk), tak nezdaniteľnou časťou základu dane je suma zodpovedajúca 19,2 násobku sumy životného minima (znamená to, že pokiaľ niekto nezarobí v danom roku viac ako 19,2 násobok živ. minima, neplatí daň vôbec)
- ktorý je vyšší ako 100 násobok platného životného minima, tak nezdaniteľnou časťou základu dane je suma rozdielu 44,2 násobku životného minima a 1/4 základu dane; ak je táto suma nižšia ako nula, nezdaniteľná časť základu dane je potom nulová
- ktorý je nižší, prípadne rovný 176,8 násobku platného životného minima a manželka žijúca s ním v domácnosti nemá vlastný príjem, tak nezdaniteľnou časťou základu dane na manželku je suma zodpovedajúca 19,2 násobku sumy životného minima, prípadne ak manželka má vlastný príjem nepresahujúci 19,2 násobok životného minima, tak nezdaniteľnou časťou základu dane na manželku je suma zodpovedajúca rozdielu 19,2 násobku sumy životného minima a vlastného príjmu manželky, ak má manželka príjem presahujúci sumu 19,2 násobku platného živ. minima, potom nezdaniteľná časť základu dane na manželku je nulová
- ktorý je vyšší ako 176,8 násobok platného životného minima a manželka žijúca s ním v domácnosti nemá vlastný príjem, tak nezdaniteľnou časťou základu dane na manželku je suma zodpovedajúca rozdielu 63,4 násobku životného minima a 1/4 základu dane daňovníka, ak je táto suma nižšia ako nula, potom je nezdaniteľná časť základu dane na manželku nulová, prípadne ak manželka má vlastný príjem, tak nezdaniteľnou časťou základu dane na manželku je suma rozdielu 63,4 násobku životného minima a 1/4 základu dane daňovníka a táto výsledná suma je znížená o jej príjem, opäť

platí, že ak je táto suma nižšia ako nula, potom je nezdaniteľná časť základu dane na manželku nulová

Nezdaniteľnými časťami sú aj:

- poistné na životné poistenie, pričom doba platenia účelového sporenia je najmenej 10 rokov (nesmie mu byť vyplatená skôr) a plnenie z účelového sporenia môže byť najskôr v roku, kedy daňovník dosiahne 55. rok života
- finančné prostriedky na účelové sporenie, pričom poistná doba je najmenej 10 rokov a výplata poistenia môže byť najskôr v roku, kedy daňovník dosiahne 55. rok života
- príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie, pričom zo základu dane je možné ročne odpočítať sumu preukázateľne zaplatenú v zdaňovacom období v úhrne maximálne 12 000,- Sk

Sadzba dane je 19% zo základu dane zníženého o daňovú stratu a nezdaniteľné časti základu dane.

Daňové priznanie (DP) sa podáva do 31.marca nasledujúceho roku, zároveň sa musí aj daň zaplatiť.

Paragraf 32 presne uvádza, kto, kedy musí a nemusí podať DP, zjednodušene môžeme povedať, že pokiaľ FO pracovala len u jedného zamestnávateľa, ktorého požiadala o ročné zúčtovanie preddavkov na daň a nemá žiadne ďalšie príjmy podliehajúce dani, tak takáto osoba nemá povinnosť podať DP. Akonáhle FO pracovala u viacerých zamestnávateľov, alebo má aj iné príjmy ako zo závislej činnosti, alebo má len iné príjmy ako zo závislej činnosti, musí podať DP. V súčasnosti existuje viacero druhov tlačív na daňové priznanie na daň z príjmu fyzických osôb a to podľa toho, aké druhy príjmov FO má. Na tlačive daňového priznania si daňovník vypočíta daňovú povinnosť, odpočíta prípadné preddavky na daň, ktoré už zaplatil, alebo ktoré mu zamestnávateľ strhol. Ak po odpočítaní dostane plusové číslo, tak ide o daňový nedoplatok = daň na úhradu, je to suma, ktorú musí do 31.3. zaplatiť. Ak dostane mínusové číslo, tak ide o daňový preplatok, to je suma, na ktorú má daňovník nárok na vrátenie. Táto sa však nevracia automaticky, musí si o ňu požiadať osobitným listom.

Preddavky na daň - pri príjmoch zo závislej činnosti zamestnávateľ zráža preddavok na daň a to z tzv. zdaniteľnej mzdy, čo je suma (úhrn) zdaniteľných príjmov znížená o sumy zrazené na poistné a povinné príspevky a o nezdaniteľnú časť základu dane (prípadne o túto sumu na manžela – u oboch súm ide o 1/12 nezdaniteľnej časti základu dane), preddavok na daň sa platí vo výške 19%. Pokiaľ má daňovník deti, na ktoré si uplatňuje daňový bonus, vypočítaný preddavok sa znižuje o 1/12 sumy daňového bonusu.

Pri iných príjmoch, napr. z podnikania, platí preddavky na daň len ten daňovník, ktorého posledná známa daňová povinnosť presiahla 50 000 Sk. Pokiaľ bola do výšky 500 000Sk, platí preddavky štvrťročne a to vo výške 1/4 poslednej známej daňovej povinnosti. Tieto sú splatné na konci každého štvrťroka. Ak presiahla 500 000, platí preddavky mesačne, vo výške 1/12 poslednej známej daňovej povinnosti, do konca každého mesiaca. V odôvodnených prípadoch môže správca dane rozhodnúť inak.

Daňový bonus – daňovník, ktorý mal v zdaňovacom období zdaniteľné príjmy podľa paragrafov 5 a 6 aspoň vo výške 6-násobku minimálnej mzdy (pre rok 2007 platí **43,70 Sk za každú hodinu odpracovanú zamestnancom, 7 600 Sk pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou**), môže si uplatniť daňový bonus v sume 6480 Sk ročne (čo je 540 Sk mesačne) na každé vyživované nezaopatrené dieťa žijúce v domácnosti s daňovníkom. O sumu bonusu sa znižuje daň, nie základ dane (pre daňovníka je to tak oveľa výhodnejšie).

Ak suma dane vypočítaná za príslušné zdaňovacie obdobie je nižšia ako suma uplatňovaného daňového bonusu, daňovník, ktorý podáva daňové priznanie, požiadava správcu dane o vyplatenie sumy vo výške rozdielu medzi sumou daňového bonusu a sumou dane vypočítanou za príslušné zdaňovacie obdobie.

Otázky:

1. Vysvetlite rozdiel medzi daňovníkom a platiteľom dane?
2. Aké je bežné zdaňovacie obdobie pri dani z príjmov?
3. Vysvetlite pojmy dôchodkový a substitučný efekt daní?
4. Aké členíme dane podľa Ústavy SR článku 59 a ako podľa platnej slovenskej legislatívy?
5. Aké druhy priamych daní poznáš?
6. Čo je predmetom dane pri dani z príjmov fyzických osôb?

Testové otázky:

1. Správcom dane podľa zákona č. 511/92 Zb. je:
 - a) daňový úrad a colný úrad
 - b) daňový úrad, obec a colný úrad
 - c) daňový úrad
2. Medzi nepriame dane nepatrí:
 - a) daň z príjmov
 - b) DPH
 - c) spotrebná daň z vína
3. Sadzba dane pri dani z príjmov je vo výške:
 - a) 17 %
 - b) 18 %
 - c) 19%
4. Príjem zo živnosti spadá do:
 - a) príjmov z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti a z prenájmu
 - b) príjmov zo závislej činnosti
 - c) ostatných príjmov
5. Dokedy je možné podať daňové priznanie na dani z príjmov – neberieme do úvahy zákonnú možnosť predĺženia tohto termínu?
 - a) do 31.1. po skončení zdaňovacieho obdobia
 - b) do 31.3. po skončení zdaňovacieho obdobia
 - c) do 30.4. po skončení zdaňovacieho obdobia
6. Nezdaniiteľnou časťou základu dane sú preukázateľne zaplatené príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie v jednom zdaňovacom období maximálne vo výške:
 - a) 10 000,- Sk
 - b) 12 000,- Sk
 - c) 15 000,- Sk

6 Použitá literatúra:

1. Rozpočtová sústava, J. Lipták a kol., 1997, vyd. Ekonóm
2. Daňový sprievodca 2007 s komentárom
3. internet